

EU's Vinterpaket för energipolitik - tre nyckelfrågor.¹

Den 30:e november presenterade EU-kommissionen sitt förslag om ett nytt "Energipaket". Paketet består av 1000 sidor uppdelade på en rad områden, inklusive förslag på nya direktiv för förnybar energi, energieffektivitet och EU's interna energimarknad.

Paketet kallas: "Clean Energy for All Europeans" och innehåller förslag som ska leda till en mer modern och flexibel energimarknad, rättvisa villkor för konsumenter, en mer modern och flexibel energimarknad, rättvisa villkor för konsumenter, smarta städer, ökad energieffektivisering, fungerande Energiunion och mycket mer.

Stor uppmärksamhet har fästs vid de procentmål som paketet innehåller. Förslaget håller fast vid det mål om **27% förnybar energi** 2030 som EU:s regeringschefer tog vid Europeiska rådets möte hösten 2014. **Energieffektiviseringsmålet föreslås emellertid uppdateras till 30%** till 2030, från rådets tidigare 27%. Såväl förnybarhetsmålet som energieffektivitetsmålet har kritiserats för att inte vara tillräckligt ambitiösa - samtidigt som det har ifrågasatts i vilken mån dessa mål kopplar samman med **utsläppsmålet om minst 40% minskade utsläpp till 2030**.

Kommissionens vice-president Maroš Šefčovič beskriver Vinterpaketet med orden:

The measures proposed "will bring a fundamental change" and move the continent away from "centralised fossil-fuel-based systems, which were built some 100 years ago."

Nedan gör vi en ansats att förklara två av dessa förändringar: begreppet om "Energy citizens", samt den ökade integreringen mellan europeiska länders energimarknader. Därefter följer en analys om hur Vinterpaketet förhåller sig till EU's utsläppshandelssystem.

---

¹ Det här är ett långt blogginlägg, först publicerat på tankesmedjan Fores blogg på klimatforhandling.se. Det är skrivet av Emilia Ingemarsdotter och Daniel Engström Stenson.

1. Energy citizens:

Utdrag från förslaget:

All consumers across the EU will be entitled to generate electricity for either their own consumption, store it, share it, consume it or to sell it back to the market. These changes will make it easier for households and businesses to become more involved in the energy system, to better control their energy consumption and respond to price signals.

En viktig del i EU kommissionens förslag är att underlätta för medborgarna att delta aktivt på energimarknaden. Marknaden och dess omställning ska vara "rättvis" med avseende på olika konsumenter, sektorer och regioner. Enligt Kommissionen saknas det - trots tekniska framsteg vad gäller smarta nät, smarta hem, egenproduktion av el samt energilagring - incitament för att konsumenterna verkligen ska engagera sig. Detta hindrar konsumenter från att ta kontroll över sin elanvändning, för att minska såväl energikonsumtion som ekonomiska utgifter. Kunder ska också ha möjlighet att vara en del av en "aggregator" som kan gruppera ihop flera konsumenters flexibla efterfrågan och konsumtion. Energilagring beskrivs som en nyckelteknik som kommer att gynnas, på lång och kort sikt, av dynamiska priser (där elpriset beror på utbudet under dygnet).

Principer som EUs medlemsstater och dess berörda nationella aktörer bör säkerställa, enligt Kommissionens förslag:

- Tydligare elräkningar. Alla olika priser (nätavgift, elhandel, skatter osv) och konsumtion ska framgå tydligt.
- Alla ska ha tillgång till gratis prisjämförelse mellan energileverantörer
- Det ska bli lättare att byta leverantör. Det ska vara olagligt att ta betalt för byte av leverantör (om man inte avbryter ett långt kontrakt i förtid)
- Alla kunder ska ha rätt till en "smart mätare"

- Kunder ska ges möjlighet att delta aktivt på marknaden, producera egen el och konsumera denna eller sälja tillbaka den till nätet - till ett pris som reflekterar kostnader och nyttor för elsystemet.
- Alla kunder ska ha rätt till dynamiska elpriser som skapar möjlighet att anpassa konsumtion till pris (tillgång) genom t.ex. efterfrågefleksibilitet (Demand side management - efterfrågestyrda mekanismer - "DSM") och energilagring.
- DSO (Distribution system operator, lokala elnätsägare, tänk Mälarenergi) ska uppmuntras att använda flexibilitet och efterfrågestyrda mekanismer för att öka effektiviteten
- En "EU DSO" ska skapas som ska ansvara för regler kring hantering och användning av elnätet. Denna ska även underlätta samarbete på EU-nivå med TSOer (Transmission network operator, såsom Svenska kraftnät). och främja integreringen förnybart, decentraliserad, lagring, DSM och "smarta mätsystem".

"Energy poverty", dvs att vissa medborgare i Europa betalar en orimligt stor del av sin inkomst för energiförsörjning, är en annan fråga som Kommissionen säger sig prioritera. Paketet tar upp skyddsmekanismer för sårbara energikunder och talar om "a better deal for all energy consumers".

Kommissionen vill säkerställa att "energy poor consumers" inte hamnar efter när en stor del konsumenter blir aktiva deltagare på marknaden. EUs medlemsstater blir tvungna att mäta och hantera energifattigdom och rapportera detta till EU vartannat år. Ett "Energy Poverty Observatory" bildas för att öka samverkan kring åtgärder.

Kommissionen önskar få bort reglerade elpriser på de marknader där detta fortfarande existerar, för att få till ordentlig konkurrens och incitament till effektivisering och flexibilitet. Samtidigt godkänns (tidsbegränsade) prisregleringar för att skydda fattiga konsumenter. På längre sikt tror Kommissionen att bättre energieffektivitet i elsystemet och i byggnader kommer att "hantera grundorsakerna till energifattigdom".

Datahantering och digitalisering

Med den ökade mätning som krävs för efterfrågestyrda mekanismer och annan flexibilitet, blir datasäkerhet och digital konsumentintegritet allt viktigare. Våra hushållsprodukter kommer att vara uppkopplade i större utsträckning och våra konsumtionsmönster kommer att kartläggas och analyseras, av oss själva och av lösningsleverantörer. Enligt förslaget behöver dataflödet regleras bättre, men tillgången på data kommer att gynna konsumenten då den ger möjlighet för skräddarsydda lösningar och ökad konkurrens på marknaden.

2. Utveckling av EUs interna energimarknad

Utdrag från förslaget:

At the wholesale level, we have seen increasing competition and cross-border trade of electricity over the past years. However, in some ways our markets are still under-performing. Electricity does not always flow directly to where it is most needed, and some Member States are resorting to purely national assessments and strategies to minimise risks to security of supply, without taking account of the impact on neighbouring countries.

Kommissionen ger i dokumentet "Regulation on Energy Union Governance" förslag på hur Energiunionen ska styras. Enligt dokumentet ska Energiunionen ha en bindande grundstyrning, och därtill kompletteras med icke-bindande åtgärder, t.ex. förslag om investeringsbidrag. Alla medlemsländer förväntas göra och följa upp (transparenta) nationella energi- och klimatplaner i tioårsperioder. I planerna ska nationella mål (och åtgärder för att nå dessa) beskrivas med avseende på energi unionens 5 dimensioner: "Säkerhet, solidaritet och tillit", "En fullt integrerad intern energimarknad", "Energieffektivitet", "Klimatåtgärder" och "Forskning, Innovation och konkurrenskraft".

Under perioden 2021-2030 ska Energiunionen fokusera på på minskning av växthusgasutsläpp, förnybar energi, energieffektivitet och sammankoppling i energisystemet ("electricity interconnection"). Regionalt samarbete mellan medlemsländer ses som en nyckel för att nå målen. Medlemsstater kommer att få möjlighet att ha åsikter om andra länders

planer. Förhoppningen är att detta ska bidra till regionala synergieffekter som leder till att mer effektivt nå gemensamma mål, och undvika att länder motarbetar varandra. Tanken är länder ska hjälpas åt i att utforma och genomföra de nationella planerna, med målet att öka marknadsintegrering och energisäkerhet.

3. Vinterpaketet och EU ETS

Parallellt med att Kommissionen lanserade sitt vinterpaket, pågår förhandlingar i Parlamentet om utsläppshandelns framtid. Det stora överskottet av utsläppsrätter, ett resultat av ekonomisk nedgång, minskade utsläpp och generös tilldelning av utsläppsrätter, har bidragit till att priset ligger på låga nivåer och att det tak som EU ETS tilldelning av utsläppsrätter var tänkt att vara, inte i realiteten begränsar utsläppen på kort sikt. På lång sikt fungerar ändå taket som en begränsning av den handlande sektorns utsläpp och leder till nollutsläpp.

En ytterligare faktor som bidragit till såväl låga utsläpp som låga priser, är att EU till 2020 satte det så kallade 20-20-20-målet. Trots att tidiga beräkningar visade att om målet 20%-målen för förnybar energi och energieffektivisering nåddes, skulle det bidra till att utsläppen minskade i en sådan takt att utsläppstaket i EU ETS inte skulle bli styrande, valde man att gå vidare med målen. Det naturliga hade varit att skärpa utsläppsmålet till 30%.

Nu väljer Kommissionen återigen att sätta ett effektiviseringsmål som inte är kompatibelt med utsläppsmålet. Målet om 30% energieffektivisering innebär enligt att analytikerna på Point Carbon att priset för perioden 2021-2030 blir cirka 10% lägre än om det ursprungliga målet på 27% behållits. Det finns (åtminstone) tre tänkbara förklaringar till detta.

1. Kommissionen förbereder för en skärpning av utsläppsmålet. Enligt rådsslutsatserna från 2014 ska EU minska sina utsläpp med "åtminstone" till 2030. Med Parisavtalet i ryggen bör EU skärpa detta mål, och genom att skärpa Energieffektiviseringsmålet förbereder man för detta.
2. Kommission tror inte att utsläppsmålet kommer att skärpas. Om det är så att Kommissionen bedömer att det inte är möjligt att skärpa utsläppsmålet, motståndet från Polen med vänner förväntas vara fortsatt starkt, är det möjligt att de ser en skärpning av energieffektiviseringsmålet som ett sätt att "bakvägen" minska

utsläppen mer än de 40% som målet säger. Samtidigt skickar det signalen att Kommissionen gett upp hoppet om ETS som det styrande verktyget i klimatpolitiken.

3. Kommissionen bryr sig inte om huruvida olika mål är kompatibla, utan ser till varje mål för sig. Vilket onekligen synes märkligt, särskilt i ett paket, som syftar till att harmonisera den europeiska energipolitiken.